

SWOT cultuurhistorie Gemeente Bronckhorst
Van waarderen naar ordenen

Gelders Genootschap

GELDERS
GENOOTSCHAP

Samenvatting

In deze notitie worden de sterke en zwakke punten en kansen en bedreigingen op het gebied van het cultuurhistorisch taakveld nader in beeld gebracht.

Dit is gedaan aan de hand van cultuurhistorisch onderzoek, beleidsanalyses en gesprekken met ambtenaren. Het geheel levert een breed scala van kansen en bedreigingen op. Hoewel dit overzicht inzicht verschaft in de mogelijkheden en opgaven waar de gemeente mee te maken heeft, is er naast de cultuurhistorische beleidsomgeving nog een andere en zeer concrete realiteit: die van economische en demografische krimp. De gemeente is niet in staat alles zelf op te pakken – en zelfs als dat zo was, dan is het maar de vraag of dat wenselijk is.

Er is in deze samenvatting daarom gekozen voor een prioritering van activiteiten. Zaken waar de gemeente een logische initiatiefnemer is, en waarvan veel en gemeentebreed rendement verwacht mag worden. Deze top drie is het eerste deel van de samenvatting.

Daarna volgt een breder overzicht van kansen en bedreigingen. Deze vloeien voort uit de analyse van zowel de concrete cultuurhistorie zoals die in de gebiedsbeschrijving is onderzocht, als van het vigerende beleid en algemene noties rondom werken met cultuurhistorie. In de tabel wordt verwezen naar de paginanummers waar de kans verder wordt toegelicht.

Tenslotte kent deze samenvatting een duidelijke cultuurhistorisch inhoudelijke component. Het gaat daarbij om een cartografische weergave van objecten, structuren en gebieden die van cultuurhistorische waarde zijn. Deze zijn direct overgenomen uit de cultuurhistorische gebiedsbeschrijving. De motivatie is dan ook in dat rapport te vinden. Het is in deze SWOT van nut te benadrukken dat dit een analyse op hoofdlijnen, ten behoeve van de thematische structuurvisie cultuurhistorie is. Het kan best zijn dat historische elementen die op zich waarde hebben, in de conclusie van deze gebiedsbeschrijving niet genoemd worden. In dat geval is het zo dat het object, hoe bijzonder ook, op structuurniveau niet echt een rol van betekenis speelt.

Samenvatting: top 3 prioriteiten

Wil de gemeente met de beperkte middelen die er op het moment zijn goede invulling geven aan haar regierol, dan verdienen de volgende kansen de meeste aandacht.

- 1.** Zorg voor goede communicatie op het gebied van de erfgoedzorg binnen de muren van het gemeentehuis.
- 2.** Ga partnerschappen aan met belangrijke partijen (corporaties, beheersorganisaties, vrijwilligersorganisaties) om de verantwoordelijkheid voor erfgoedzorg te delen.
- 3.** Onderzoek, bij voorkeur in regioverband, de mogelijkheden om de twee belangrijke groeisectoren in de krimpende regio (recreatie en toerisme en de zorg) goed te kunnen ondersteunen.

Samenvattend overzicht kansen en bedreigingen

Sterk	Zwak
<ul style="list-style-type: none"> - er is een natuurlijk draagvlak voor cultuurhistorie en erfgoedzorg - grote landschappelijke variatie met veel gave cultuurhistorie - er is een groot, ambitieus LOP - de erkenning dat krimp er is, en als trend niet kan worden gestopt - de MIP-lijsten zijn al opgenomen in het bestemmingsplan - gemeentelijke communicatie is verbeterd en stelt de vragen van de burger meer centraal 	<ul style="list-style-type: none"> - bestemmingsplannen zijn nauwelijks cultuurhistorisch onderbouwd - recreatie en toerismebeleid kan concreter op het gebied van cultuurhistorie - ambtenaren cultuurhistorie worden nog lang niet altijd bij relevante ruimtelijke initiatieven of processen betrokken - karakterloze of anonieme plekken bij doorgaande wegen schetsen verkeerd beeld achterland
Kans	Bedreiging
<ul style="list-style-type: none"> - grote landschappelijke variatie biedt veel mogelijkheden voor toestaan verschillende typen ontwikkelingen in gemeente als geheel - door versterken routenetwerk cultuurhistorisch ondernemerschap aanmoedigen - landgoederenlandschap heeft veel potentieel op het gebied van recreatie en toerisme - met woningcorporatie werken aan in stand houden kwaliteit Wederopbouwijken - werken met behoud van erfgoed werkt waardeverhogend voor de gebouwde omgeving - herbestemming voorkomt leegstand en maakt nieuwbouw overbodig - maak met een kosten-batenanalyse duidelijk wanneer en hoe investeren in erfgoed zinnig is - provinciale en rijksregelingen kunnen initiatiefnemers ondersteunen - landschapsonderhoud ligt niet meer als vanzelf in handen van agrariërs - zorgdienstverlening is een groeisector en leunt zwaar op de kwaliteit van de omgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> - voorgenomen versobering kwaliteit openbare ruimte, omdat de mogelijkheid tot maatwerk ontnomen wordt - bezuinigen op cultuur gaat ten koste van cultuurprojecten met een erfgoedcomponent - ongeleid ruimte bieden voor agrarische schaalvergroting kan tot landschappelijke verarming leiden - landschapsonderhoud ligt niet meer als vanzelf in handen van agrariërs - ontwikkeling van grote gebouwen langs doorgaande wegen, zonder dat de gebouwen onderling samenhang vertonen - bezuinigingen gaan ten koste van kwaliteit en eigenheid

Samenvatting

Cultuurhistorische hotspots: de schatkamer van Bronckhorst

Uiteindelijk draait de hele drieslag gebiedsbeschrijving – SWOT - thematische structuurvisie om de vraag hoe de gemeente wenst om te gaan met cultuurhistorie. Goed inzicht in de belangrijkste cultuurhistorische waarden is daarmee een eerste vereiste. In de onderstaande kaart worden de meest waardevolle zaken weergegeven.

Cultuurhistorische lijnen en elementen in gemeente Bronckhorst

Cultuurhistorische elementen

1. Stadje Bronckhorst met kasteelheuvel
2. IJsseloever bij Rha
3. Veerhuis en pont naar Brummen
4. Rand van Steenderen richting Bronckhorst
5. IJssellinie Baak-Olburgen
6. Steenderen met Café Heezen, Kerk en plein
7. Steenderen, rij sociale woningbouw aan de Molenkolkweg
8. Olburgen, fraai boerderijcomplex Olburgseweg 36
9. Olburgen, boerderij van Hof van Olburgen
10. Kerkcomplex van Vierakker/Wichmond
11. Huis Baak
12. Herberg de Groene Jager
13. Kerk te Baak
14. Zandgrug met hessenweg Hummelo
15. Beekdal met landgoed Enghuizen
16. Kasteeldorp Laag-Keppel met watermolen
- 16a. Kasteel Keppel
17. Drempt, Kerk en pastorie
18. Cafe de Tol en tolhuis
19. De Heidehoek met dodeweg, zondagsschool en Boeyinkcomplex
20. De Dodeweg Heidehoek-Zelhem
21. Hengelse Zand met motorcross
22. Linde: kampenlandschap
23. Halse rug-Aaltense weg
24. Vierakker, winkelcomplex
25. Landhuis Het Kerfel
26. Wolfersveen: jonge ontginning
27. Huize Vierakker
28. Badhuis met bosvijver op landgoed De Baakse Kamp
29. Hackfort
30. Vorden
31. Wildenborch
32. t Zelle
33. t Medler
34. Wientjesvoort
35. De Wiersse
36. Ulenpas
37. Kieftskamp
38. Onstein
39. Den Bramel
40. Huize 't Enzerinck
41. De oude tol
42. Vorden, boerderijen aan de Leuke
43. Boerderijen van landgoed Hackfort
44. Hotel Bakke in Vorden
45. Cuypers op Kranenburg

Concept Voorwoord

Onze gemeente is rijk aan erfgoed en cultuurhistorie. Deze rijkdom is zelfs één van de kernkwaliteiten van Bronckhorst. Graag werkt de gemeente dan ook met burgers, ondernemers en organisaties aan het versterken en doorontwikkelen van deze kwaliteiten. Tegelijkertijd staat de gemeente voor een grote opgave: de krimp dwingt dagelijks tot het nemen van moeilijke beslissingen over het verdelen van middelen, energie en tijd.

In het licht van deze uitgangspunten heeft de gemeente het Gelders Genootschap opdracht gegeven ondersteuning te verlenen bij het onderzoeken van cultuurhistorische waarden, het onderscheiden van kansen en bedreigingen in een SWOT en tenslotte het opstellen van een thematische structuurvisie cultuurhistorie.

De voorliggende SWOT, of in het Nederlands sterkte-, zwakte-, kansen- en bedreigingenanalyse, vormt dus de tweede stap om te komen tot de structuurvisie cultuurhistorie : samenhangend, ruimtelijk beleid. Dit moet burgers en ondernemers de kans bieden om met behulp van cultuurhistorie hun wensen en ambities te verwezenlijken en zal de gemeente zelf van een basis voorzien om haar kwaliteiten te borgen en door te ontwikkelen, in samenhang met ander beleid en in overleg met onze bewoners en ondernemers.

Met de thematische structuurvisie heeft de gemeente de aankomende jaren bovendien een duurzame onderlegger voor bestemmingsplannen. Dat is in de eerste plaats en efficiënt. Er zal niet steeds opnieuw voor ieder bestemmingsplan diepgravend onderzoek gedaan hoeven worden naar de cultuurhistorische waarden. Het is sinds 1 januari van dit jaar bovendien een wettelijke eis om cultuurhistorie onderdeel te maken van ruimtelijke overwegingen.

Belangrijker dan al het bovenstaande, is dat cultuurhistorie inspireert. Het biedt de gelegenheid om met de kennis van het verleden, te werken aan een toekomstbestendig Bronckhorst.

A. Spekschoor
Wethouder Cultuurhistorie gemeente Bronckhorst

1. Inleiding

Deze notitie is een SWOT-analyse van de omgang met cultuurhistorie door en in de gemeente Bronckhorst. SWOT staat voor *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* en wordt ook wel aangeduid als een kansen- en bedreigingenanalyse.

¹ Het LOP biedt kansen die zich vrijwel 1 op 1 laten verenigen met ambities die eveneens vanuit cultuurhistorie te formuleren zijn.

De SWOT volgt op de cultuurhistorische beschrijving van de gemeente en vormt de overbrugging tussen inventarisatie en beleidskeuzes. Deze beleidskeuzes zullen worden opgenomen in de **thematische structuurvisie cultuurhistorie**. Dit onderdeel zal vanaf januari 2012 worden opgesteld. Met deze structuurvisie komt de gemeente tegemoet aan de nieuwe wettelijke verplichting om cultuurhistorie onderdeel te maken van het ruimtelijk afwegingskader.

De SWOT is een 'momentopname', genomen tussen oktober 2011 en februari 2012. Het is nuttig om eind 2015 een vergelijkbare analyse uit te voeren en daarmee het beleid van 2016 en daarna van een nieuwe onderlegger te voorzien.

Proces

Dit stuk is tot stand gekomen door vertegenwoordiging van burgers, ambtenaren en bestuurders te betrekken bij het identificeren van kansen en bedreigingen. Aan de leden van de meer op de inhoud gerichte klankbordgroep is gevraagd kansen en bedreigingen in beeld te brengen. Het bestaande beleid en – indien van toepassing – de bijbehorende evaluaties zijn doorgenomen. Er is navraag gedaan over thema's die in het bestaande beleid afwezig lijken en het coalitieakkoord is doorgeakkerd op aanwijzingen over de omgang met en gevolgen voor cultuurhistorie.

Er is overleg geweest met bij cultuurhistorie en ruimtelijke ordening betrokken ambtenaren, die met hun commentaar dit stuk hebben aangescherpt.

Opzet

De SWOT bestaat uit vier hoofdstukken. Het begint met een aantal algemene noties over cultuurhistorie op het gemeentelijk terrein (hoofdstuk 2). Daarna wordt ingegaan op de cultuurhistorische voorraad van de gemeente: wat is er en wat kun je er mee? (hoofdstuk 3) Vervolgens wordt de beleidscontext nader bekeken (hoofdstuk 4).

Tenslotte wordt ingegaan op een aantal actuele vraagstukken. Het gaat dan om krimp, de ontwikkelingen in de landbouw en de groeimogelijkheden van recreatie en toerisme en de zorgdienstverlening als peilers van economische betekenis.

De titel van deze SWOT is '*van waarden naar ordenen*'. Dit verwijst naar de plaats die dit stuk in het proces inneemt. Een inventarisatie is in eerste instantie niets meer dan een opsomming. In het ordeningsbeleid zitten al prioriteiten en keuzes vervat. Met dit stuk beoogt de gemeente het proces van kiezen en prioriteiten stellen inzichtelijk te maken. Er zitten dus nog geen keuzes met betrekking tot het toe voeren beleid in dit stuk.

Flankerend beleid

Deze SWOT is geschreven vanuit het perspectief van de cultuurhistorie. De gemeente heeft meer beleid waarin cultuurhistorie een rol speelt. De welstandsnota, de bestemmingsplannen en zeker ook het LOP.¹ Al dit beleid vloeit voort uit net andere vragen of invalshoeken. Het doel van de gebiedsbeschrijving en SWOT is dan ook niet te komen tot de definitieve indeling over het karakter van de gemeente.

Het doel is het gemeentebestuur van informatie te voorzien om tot een goede belangenafweging te komen. Het kan daarmee dus best voorkomen dat vanuit het oogpunt van cultuurhistorie behoud en doorontwikkeling van een gebouw of wijk gewenst is, maar dat vanuit andere beleidsvelden sloop/ nieuwbouw gewenst wordt geacht. Met de verschillende beleidsstukken in de hand is het mogelijk te komen tot een integraal afgewogen besluit, waarvan de consequenties voor voor- en tegenstanders inzichtelijk zijn.

2. Cultuurhistorie

Voordat direct wordt ingegaan op de situatie in Bronckhorst, is het nuttig om stil te staan bij het beleidsterrein cultuurhistorie. Hier komen algemene noties met betrekking tot cultuurhistorische zorg aan de orde. Deze hebben echter direct verband met het coalitieakkoord en Toekomstbestendig Bronckhorst van de gemeente Bronckhorst.

² Sterk

Aaibaar

Cultuurhistorie heeft twee gezichten. In de eerste plaats is het een aaibaar onderwerp. Mensen horen graag verhalen over vroeger. Historische stads- en dorpscentra hebben grote aantrekkingskracht op toeristen, en vermogende nieuwkomers – zeker ook in de Achterhoek – vestigen zich graag in een ‘authentiek’ landschap, wat dat dan ook moge zijn. De meeste gemeenten hebben één of meerdere Oudheidkundige Verenigingen en kennen oudheidskamers, al dan niet verbonden met de OKV. Amateurarcheologen dragen maar al te graag bij aan onderzoek en opgravingen in hun gemeente.

Ook verhalen van en zelfs tastbare herinneringen aan pijnlijke periodes in de geschiedenis kunnen – terecht – op belangstelling rekenen. Over de hele wereld zijn er plaatsen waar het toerisme erop is gericht mensen meer te leren over moeizame of zelfs schandalige periodes uit de geschiedenis: plaatsen van heksenvervolging, herinneringen aan de slavernij en concentratiekampen zijn hier de overduidelijke voorbeelden van.

De mens is bijna als vanzelf geïnteresseerd in het verleden.² Dat is de eerste grote kans die in dit stuk met betrekking tot cultuurhistorie vastgesteld kan worden. Daarmee is overigens niet gezegd dat het automatisch een taak voor de (gemeentelijke) overheid is deze belangstelling te bevredigen. Heel veel mensen komen hier immers al aan toe zonder de uitdrukkelijke steun van hun gemeentebestuur.

Hindermacht

Tegelijkertijd kan vrijwel iedereen die zijn brood verdient in de cultuurhistorie bij de overheid bevestigen dat het vaak vechten is. Dit is de keerzijde van dezelfde medaille. Het borgen en doorontwikkelen van cultuurhistorische waarden wordt vaak gezien als een bedreiging; als een rem op allerlei mooie ontwikkelingen. Lang niet iedere eigenaar is verheugd wanneer zijn huis wordt aangewezen als monument en er zullen maar weinig boeren blij zijn wanneer ze per ongeluk Romeinse resten naar boven ploegen. Zelfs binnen het gemeentehuis kan het voor een ambtenaar een flinke inspanning zijn om cultuurhistorie in allerlei belendende beleidsterreinen een volwaardige plaats te geven.

Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken: timing en communicatie. Met **timing** wordt bedoeld dat cultuurhistorie zeer laat bij het planproces wordt betrokken. Als alles in kansen en kruiken is en de ambtenaar cultuurhistorie of de monumentencommissie als laatste nog ‘even’ hun fiat mogen geven, dan is de minste bedenking al een enorme obstructie – cultuurhistorie is dan immers het beleidsveld waarop de besluitvorming vastloopt. Bij een bestemmingsplan is dat nog binnen het gemeentehuis. Bij het afgeven van een omgevingsvergunning voor de activiteit monumenten kan dezelfde ruis ontstaan met een burger, nieuw bedrijf of woningcorporatie. Het is dus zaak cultuurhistorische overwegingen vroeg in het proces in te brengen.

Voor zowel de uitvoering van de monumentenwet als het vaststellen van bestemmingsplannen is dat overigens geen vrijblijvendheid meer:

cultuurhistorie is een verplicht onderdeel van de ruimtelijke ordening en verdient sinds 1 januari 2012¹ een volwaardige plaats in het bestemmingsplan. De gemeente zal motiveren hoe men denkt om te gaan met de cultuurhistorische waarden binnen haar grondgebied.

Deze ontwikkeling, waarvan de eerste aanzetten al in de zomer van 2008 door het Rijk werden gepubliceerd en inmiddels onder de naam MoMo (Modernisering Monumentenzorg) bekend is, vormt alleen een bedreiging voor gemeenten die tot nu toe niets gedaan hebben aan haar kennis van cultuurhistorische waarden op het grondgebied. De gemeente Bronckhorst heeft met een archeologische waarden- en beleidskaart, een cultuurhistorische gebiedsbeschrijving en waardering, deze SWOT en later de structuurvisie cultuurhistorie voldoende instrumenten om handen en voeten te geven aan deze opgave.

Ten tweede is **communicatie** een belangrijke reden waarom cultuurhistorie vaak als een bedreiging wordt ervaren. Het is voor anderen lang niet altijd duidelijk welke verwachtingen er zijn met betrekking tot hun handelen. Door vroegtijdig aan te geven wat van belang wordt geacht in de planvorming, kan veel ruis worden weggenomen. Dat kan door middel van de vele publicaties die er al bestaan, bijvoorbeeld van het rijk of de provincie. Beter nog is het als er sprake is van directe communicatie tussen de ambtenaar en de initiatiefnemer, en dan het liefste in het stadium van het vooroverleg.

De gemeente ziet het belang van goede communicatie in en heeft de afgelopen maanden de communicatie via de website verbeterd. De voorlichting richting aanvragers en initiatiefnemers, met name bij beschermde monumenten, gaat nu meer uit van de vragen van de ander en minder van hetgeen de gemeente te bieden heeft.³

³ De cruciale rol van communicatie wordt door de gemeente erkend, dat is sterk. Tegelijkertijd kan de communicatie op het gebied van cultuurhistorie beeldender, wervender en actueler/dynamischer

3. De cultuurhistorische 'werkelijkheid': hotspots en thema's

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de cultuurhistorische kwaliteit van de omgeving en is gebaseerd op de gebiedsbeschrijving cultuurhistorie. Er is gekozen voor een opdeling in plekken, gebieden en netwerken (routes).

⁴ Sterk

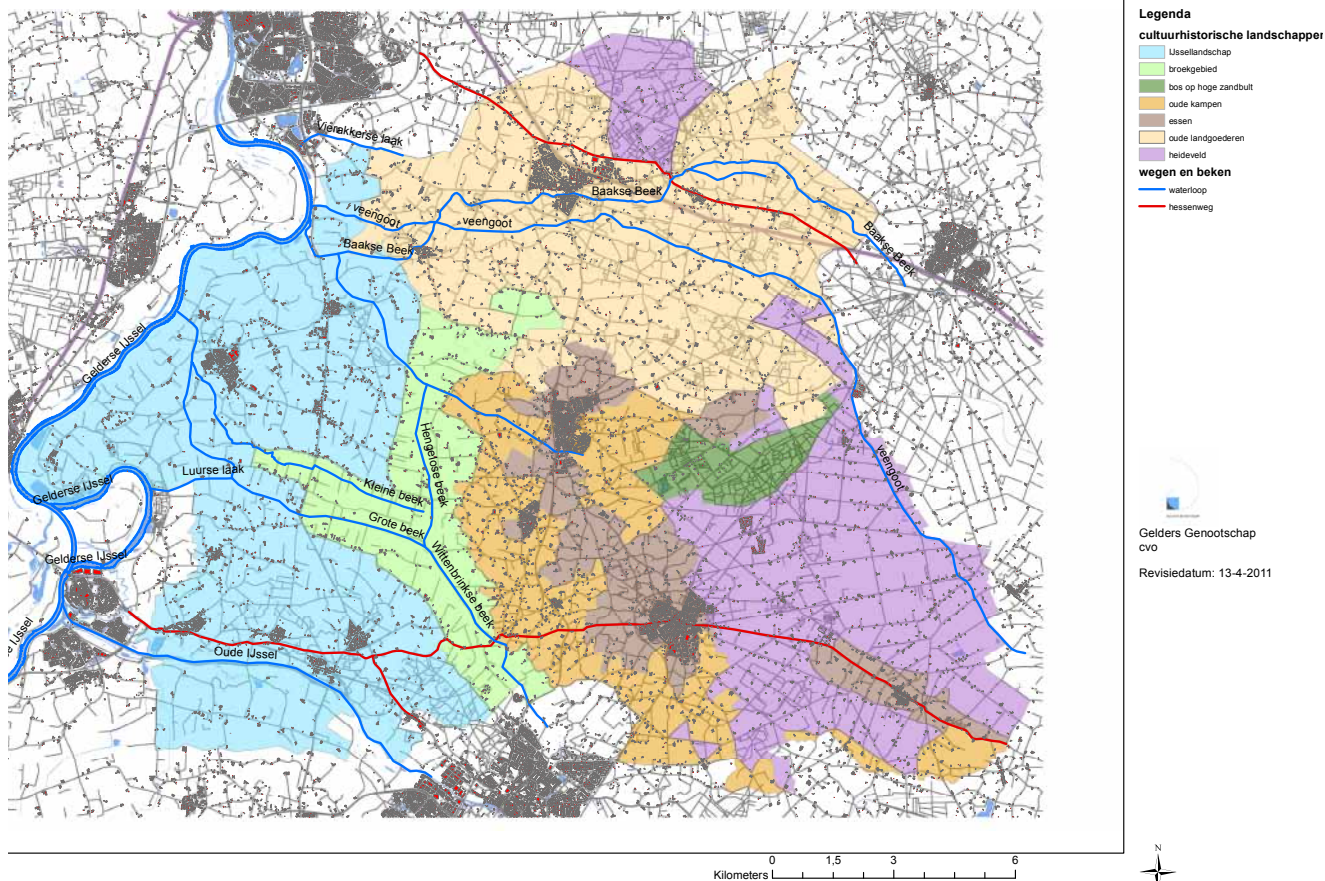
In deze beschrijving is onderzocht welke overblijfselen er nog zijn van de geschiedenis van de gemeente en wat hun cultuurhistorische waarde is.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een thematisch onderwerp: de architectuur en stedenbouw van de Wederopbouwperiode. Gestart wordt echter met een belangrijke kwaliteit van de gemeente als geheel: de landschappelijke variatie.

Landschappelijke indeling

Zonder meer de belangrijkste kwaliteit van de gemeente als geheel is de grote landschappelijke variatie.⁴ Ieder deellandschap heeft zijn eigen kenmerken. Een nadere karakteristiek van deze deellandschappen wordt gegeven in de cultuurhistorische gebiedsbeschrijving van de gemeente. Het is zaak dat ruimtelijke ingrepen via het ordeningsbeleid zo worden ingestoken dat zij de karakteristiek van het deellandschap versterken.

Deze variatie biedt de gemeente kansen om zeer verschillende typen ontwikkelingen een plaats te geven in het landschap. Grootschalige ontwikkelingen in het kader van de schaalvergroting in de landbouw kunnen gemakkelijker worden ingepast in een grootschaliger landschap – bijvoorbeeld in de buurt van de IJssel. Op deze manier kunnen vraag en aanbod in ruimtelijke zin goed op elkaar worden afgestemd.

Kaart moet nog aangepast

Hotspots

De hotspots vloeien voort uit de cultuurhistorische gebiedsbeschrijving. In dit rapport staat een nadere motivatie. Het gaat hier nog niet om de vraag beschermen of niet, of wat je ermee zou moeten. Het gaat hier enkel om de constatering dat deze plaatsen hoge cultuurhistorische waarde hebben en dat ze in grote mate bijdragen aan de identiteit van het gebied.

Hotspots - plekken

- Stadjie Bronkhorst: historische stad met kasteelterrein met zichtbare hoge ligging in het rivierenlandschap van de IJssel.
- Het kerkcomplex van Vierakker. Vanwege bijzondere ligging, fraaie architectuur, bijzonder interieur en interessante link met adellijke familie.
- Kasteeldorp Laag-Keppel
- Beekdal met landgoed Enghuizen bij Hummelo, inclusief de pachtboerderijen met namen die verwijzen naar de veldtochten van Napoleon (Van Heeckeren).
- IJsseloever bij Rha: zichtbare ligging op een rivierduin. IJssellandschap is hier goed te beleven.
- Steenderen, Cafe Heezen (hotel/restaurant/cafe en voormalige slagerij) en het plein.
- Hotel Bakker in Vorden. Oude uitspanning in het centrum van Vorden.
- Rand van Steenderen richting Bronkhorst. Met de molen en de skyline van Bronkhorst.
- Veerhuis en pont naar Brummen.
- Steenderen, rij sociale woningbouw aan de Molenkolkweg.
- Olburgen, fraai boerderijcomplex langs de Olburgseweg 36.
- Drempt, Kerk en pastorie aan de Rijksweg met daar tegenover een fraaie boerderij.

Hotspots - gebieden

- Wolfersveen: jonge ontginning, vrij gaaf qua infrastructuur, agrarisch landgebruik, veengoot, beplanting, kavelpatronen en bebouwing
- Varssele en Hengelse zand: hoge zandrug met bos tussen enk en Wolfersveen
- Halse rug-Aaltense weg: zichtbare hoge zandrug met daarop het dorp Halle, grenzend aan het Wolfersveen
- Landgoederen Hackfort, Vorden, Wildenborch, 't Zelle, Ulenpas, t Medler, Wientjesvoort, Wiersse, Huize Baak⁵
- Vorden, boerderijen aan De Leuke.
- Linde: kampenlandschap
- De Heidehoek met dodeweg, zondagsschool, Boeyinkcomplex
- De boerderijen van landgoed Hackfort. Er zijn natuurlijk meer landgoederen in B'horst met mooie boerderijen. Maar op Hackfort zijn veel boerderijen nog vrij authentiek en doordat ze nog steeds pachtboerderijen van 1 eigenaar zijn (Natuurmonumenten) hebben ze veel gemeenschappelijkheden
- Het Hengelse zand bij Hengelo.

⁵ Kans: het landgoederenlandschap biedt door zijn afwisseling en hoge kwaliteit goede mogelijkheden voor cultuurhistorisch ondernemerschap. Dit moet ook ondernemende landgoedeigenaren in staat stellen zich inkomsten te verwerven.

Routenetwerk

Het historisch routenetwerk in de gemeente is van hoge kwaliteit en biedt uitstekende aanknopingspunten voor ondernemers die met cultuurhistorie aan de slag willen. Onderstaande routes springen er uit vanwege hun hoge cultuurhistorische waarden.⁶

- Zandrug met hessenweg Hummelo: Wapen van Heeckeren, Wrangebult, Zwarte & Witte Kolk.
- Op de zandrug langs de oude IJssel ter hoogte van Keppel en Hummelo ligt een oude weg: de Hessenweg.
- System van hessenwegen/historische handelswegen
- IJssellinie Baak-Olburgen

⁶ Kans: het routenetwerk biedt ondernemers de kans cultuurhistorische te betrekken bij hun plannen.

⁷ Kans: het erfgoed van de wederopbouwperiode laat zich goed combineren met de gemeentelijke voornemens om een aantal zaken met burgers, bedrijven en organisaties aan te pakken. Doel daarbij zou niet moeten zijn het ebschermen van objecten, maar het versterken van karakteristieken.

Wederopbouw

De architectuur en stedenbouw van de Wederopbouwperiode (1940-1965) raken steeds meer in de belangstelling. Het rijk is begonnen met het plaatsen van de eerste rijksmonumenten en de gemeente zelf zal in de eerste helft van 2012 komen tot het aanwijzen van een eerste lichte topmonumenten.

Het gaat dan vaak om scholen, kerkgebouwen en andere grotere blikvangers. De karakteristieke woonwijken uit de Wederopbouw zijn inmiddels aan vernieuwing toe. Hier staat de gemeente voor de keus om de lat op dit vlak hoog te leggen – uiteraard in samenspraak met de woningcorporatie – of deze gebieden meer los te laten. Een goede inventarisatie kan helpen bij het bepalen welke keuze op welke plaats de juiste is. Een goede taakverdeling die veel wordt toegepast is dat de gemeente de kwaliteiten van de openbare ruimte beheert en doorontwikkelt en dat de corporatie zich op de woningen richt. De bijdrage van openbaar groen in deze wijken kan niet onderschat worden.⁷

Hotspots in kaart

De hierboven genoemde cultuurhistorische hotspots zijn op de onderstaande kaart van de gemeente weergegeven.

Cultuurhistorische lijnen en elementen in gemeente Bronckhorst

4. Beleidscontext

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de kansen en bedreigingen die voortvloeien uit de belangrijkste bestuurlijke en beleidscontext. Er wordt begonnen bij het gemeentelijke collegeakkoord en Toekomstbestendig Bronckhorst, als laatste en meest actuele doorvertaling van het akkoord. Ook zijn de gemeentelijke bestemmingsplannen, het cultuurbeleid, het LOP en het beleid met betrekking tot recreatie en toerisme doorgenomen. Vervolgens wordt kort stilgestaan bij Belvoir3, de meest relevante provinciale cultuurhistorische nota. Uiteindelijk komt het meest relevante beleid van het rijk aan de orde: MoMo.

4.1 Gemeentelijke beleid

4.1.1 Collegeakkoord 'Samen bouwen aan een betrokken, solide en duurzaam Bronckhorst'

Het collegeakkoord staat in het teken van drie kernbegrippen: betrokken, solide en duurzaam. Deze begrippen worden vervolgens uitgewerkt in de context van de economische situatie van april 2010. Hieronder zal de cultuurhistorische situatie langs deze drie begrippen gelegd worden.

- BETROKKEN

Inhoud akkoord

De gemeente wil de bewoner – en waarschijnlijk ondernemer - graag betrekken bij het samenstellen van beleid. Een goede en open communicatie wordt daarbij als voorwaarde gezien. Betrokken slaat ook op aandacht voor de zwaksten in de samenleving.

De communicatie rondom cultuurhistorie en erfgoed is in technische zin op orde. De website biedt na enig zoekwerk heldere informatie, de ambtenaren zijn aanspreekbaar, er is drukwerk over dit onderwerp, en met enige regelmaat organiseert de gemeente bijeenkomsten rondom dit onderwerp. Vergaderingen van de monumenten- en welstandscommissie zijn inzake de planbehandeling openbaar, hetgeen de transparantie ten goede komt. Wel is de geleverde informatie nogal technisch van karakter. Er zijn bijvoorbeeld nauwelijks of geen afbeeldingen of kaarten op de site. Er is geen bevlogen verhaal dat de visie van de gemeente op dit vlak verwoordt. Het zou zinnig zijn om de monumenten en monumentenzorg in de gemeente een duidelijker gezicht te geven.

Daar de zorg voor cultuurhistorie meer is dan het uitvoeren van wettelijke taken, maar ook voorwaardenscheppend werkt voor een aantrekkelijk vestigingsmilieu, een gezonde en innovatieve toeristisch-recreatieve sector kan op dit vlak nog een slag gemaakt worden.

- SOLIDE

Inhoud akkoord

Solide slaat op de houding die de gemeente aan wenst te nemen ten opzichte van de burger: men wil een stabiele en betrouwbare partner zijn. Dit betekent eerlijke, transparante en compacte procedures.

Op het gebied van de cultuurhistorie ligt hier in een aantal gevallen een bedreiging. Wie een monument bezit, heeft te maken met een extra procedure (WABO-activiteit Monumenten). De gemeente speelt hierop in door de welstands- en monumentenadvisering geïntegreerd aan te pakken. Dit levert voor het overgrote deel inhoudelijk afgestemde adviezen en snelle vergunningen op. De aan de burgers geleverde informatie op het gebied van vergunningverlening is adequaat.

Inhoud akkoord

Een belangrijk onderdeel van 'solide' is de burgers met minder regels te confronteren, maar de regels die er zijn wel duidelijk, objectief en verantwoord te handhaven.

Zeker bij cultuurhistorisch beleid is het van belang dat de gemeente zichzelf eveneens aan haar eigen afspraken houdt. Hoewel dat op het eerste gezicht een vanzelfsprekendheid lijkt, kan het geen kwaad dit iedere keer weer actief uit te stralen. Voorbeelden zijn het gewoon aanvragen van monumentenvergunningen voor eigen bezit, het streven naar ruimtelijke kwaliteit waar men dat ook van de bewoners verwacht en aansturen op vooroverleg met belanghebbenden bij gemeentelijke plannen.

- DUURZAAMHEID

Inhoud akkoord

Het begrip duurzaamheid wordt breed ingestoken. Het kent in deze interpretatie vijf componenten: milieu, de relatie met de burger, gebruik van het landschap, het woningbouwbeleid en het vestigingsklimaat voor bedrijven. Op het gebied van milieu staat men voor duurzame energiewinning, zonder daarbij andere waarden uit het oog te verliezen.

De keuze voor het achterwege laten van het gebruik van windmolens is in dat opzicht een begrijpelijke. Het kleinschalige, afwisselende en kwetsbare cultuurlandschap in het overgrote gedeelte van de gemeente biedt in dat opzicht niet veel mogelijkheden.

Inhoud akkoord

De relatie met de burger betreft het investeren in goed contact en het inzichtelijk maken van de lange termijngevolgen voor de burger.

In dit opzicht is er voor de meeste gemeenten – en dus ook Bronckhorst – nog een wereld te winnen op het gebied van cultuurhistorie. Keuzes om met cultuurhistorie aan de slag te gaan, worden vaak geplaatst in de context van korte termijn overwegingen: kosten en directe beperkingen voor de eigenaar zijn daar een voorbeeld van. Onderzoek laat juist zien dat investeren in cultuurhistorie op lange termijn loont.

Monumenten zijn waardevaster dan onbeschermd panden. Een gebied waar cultuurhistorie bij de inrichting een goede plaats krijgt, levert eenvoudigweg geld op via hogere WOZ-inkomsten. Ook dragen recreatie en toerisme in deze gebieden belangrijk bij aan de lokale economie. De gemeente zou deze lange termijnperspectieven kunnen laten onderzoeken en helderder kunnen communiceren.

Daarnaast is de gemeente Bronckhorst groot genoeg om te kunnen zoneren. In het ene gebied zou de landbouw meer vrijheid kunnen krijgen voor bedrijfsmatige doorontwikkeling (verdere intensivering en schaalvergroting) terwijl in het andere gebied meer ingezet zou kunnen worden op verbrede landbouw in combinatie met cultuurtoerisme.

Hier komen we al aardig op het terrein van het onderwerp *gebruik van het landschap*.

Inhoud akkoord

De gemeente heeft een groot en ambitieus LOP en heeft zich voorgenomen de uitvoering hiervan, eventueel gefaseerd, door te zetten.

Dit is vanuit het oogpunt van cultuurhistorie toe te juichen. Er zijn nog geen evaluaties van de uitvoeringsprojecten.

Ook de wens om kleinschalige en kwalitatief hoogwaardig recreatie en toerisme in de ontwikkeling te ondersteunen is behartenswaardig. Wel kan hier aan worden toegevoegd dat de manier waarop cultuurhistorie daar een bijdrage aan kan leveren tot op heden niet heel exact is uitgewerkt. Er ligt een kans voor de gemeente om dit met behulp van de structuurvisie cultuurhistorie wat duidelijker te sturen.

Bij bouwinitiatieven zou ook gekeken kunnen worden naar wat er leeg staat en middels een herbestemming nieuw leven ingeblazen kan worden. Het spreekt voor zich dat dit niet met alle gebouwen kan of nodig is. Tegelijkertijd is het slopen van panden die niet beschermdwaardig zijn ten behoeve van iets dat dat zeker niet is, zonde van de in het verleden opgebrachte investeringen. Hiermee wordt ook tegemoet gekomen aan de duurzaamheidsopgave.

Regelmatig wordt een gemeente bij een dergelijke houding geconfronteerd met de mantra dat herbestemmen duurder is dan nieuwbouw. In sommige gevallen is dat waar, in andere niet. Dit is sterk afhankelijk van het gebouw in kwestie en de nieuwe bestemming. Een haalbaarheidsonderzoek door een onafhankelijke partij kan hier meer inzicht in verschaffen. Het ligt in de lijn van het collegeakkoord een dergelijk onderzoek bij de initiatiefnemer op te vragen. Daarnaast is altijd maar weer de vraag voor wie de kosten en voor wie de baten zijn. Wanneer de gemeente zich geconfronteerd ziet met aanpassingen in de openbare ruimte, infrastructuur en nutsvoorzieningen, dan moeten deze kosten bij nieuwbouw meegenomen worden in de haalbaarheidsstudie en kostenbaten-analyse. Haalbaarheidsonderzoeken kunnen tegenwoordig door het rijk gesubsidieerd worden.

Om efficiënt om te gaan met middelen en ruimte is een goede monitoring van de leegstand een vereiste. Daarnaast kan de gemeente actief inzetten op herbestemming door voor initiatieven extra planologische ruimte in te bouwen voor bouwvlakken waarop de dubbelbestemming cultuurhistorie ligt.

Op het gebied van de *bedrijventerreinen en het vestigingsklimaat* voor bedrijven zal het de opgave worden om enerzijds economisch rendabele locaties te vinden zonder het landschap en het aanzicht vanaf de weg te beschadigen. Dit betekent dat men mag verlangen dat het stedenbouwkundig plan voor dergelijke locaties landschappelijk goed wordt ingepast en dat de bedrijfsgebouwen over enige kwaliteit beschikken. Er zijn in de Achterhoek goede voorbeelden van wat wel en niet passend is. De raad zou zich hierover kunnen buigen door eens een excursie bedrijventerreinen te organiseren.

Financiële situatie

Op het moment dat het akkoord werd geschreven was de financiële situatie in de gemeente en daarbuiten weinig rooskleurig. Dat is anderhalf jaar later zeker niet omgeslagen in een positieve interpretatie van de toekomst. De bezuinigingsopgave voor de gemeente is alleen maar groter geworden. Het in deze omstandigheden de kunst om wanneer de kosten van cultuurhistorische zorg en inspanningen in beeld worden gebracht, ook altijd de baten in beeld te brengen. Dit past goed bij de beoogde transparantie en leidt tot een eerlijker afweging van de voor- en nadelen. Dit kan goed middels een maatschappelijke kosten- en batenanalyse. Hierbij hoeft men niet vanaf nul te beginnen. Er is voldoende onderzoek gedaan naar de zin en onzin van het investeren in cultuurhistorie.

4.1.2 Toekomstbestendig Bronckhorst

Wanneer we naar het collegeakkoord als geheel kijken, valt op dat er in tamelijk abstracte bewoordingen is beschreven welke richting men op wenst te gaan. Dit heeft inmiddels nadere invulling gekregen in het document Toekomstbestendig Bronckhorst (2011).

⁸ Op deze manier beschouwd biedt krimp kansen om met cultuurhistorie aan de gang te gaan.

Inhoud toekomstbestendig Bronckhorst

In het stuk wordt door het schetsen van een aantal essentiële trends, politiek gedefinieerde kaders en door de omgeving (ruimte en mensen) ingegeven kwaliteiten bepaald welke keuzes er gemaakt dienen te worden. Toekomstbestendig Bronckhorst is daarmee de onderlegger voor toekomstig beleid.

De drie centrale, nauwelijks te beïnvloeden trends zijn demografische vergrijzing en krimp, terugtrekkende overheid, financiële krimp. De gemeente ziet deze vormen van krimp als een feit. Zij probeert dit niet te bevechten, maar door handig in te spelen op de kansen en bedreigingen die het met zich meeneemt.

De kwaliteiten van Bronckhorst zijn landschap, rust en ruimte, naberschap, het door boeren onderhouden landschap, kleinschaligheid en een gunstig woon- en werkklimaat.

De gestelde kaders tenslotte betreft twee uitgangspunten. De gemeente wenst haar inwoners, organisaties en bedrijven zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid te geven. Ook zet men in op kwaliteit.

Op basis van gesprekken met bewoners is een beeld geschetst van de relatie tussen gemeente en bewoners. Het gaat daarbij om verwachtingen rondom de rolopvatting. De gemeente zal ruimte laten voor verscheidenheid tussen kernen en gebieden, zich inzetten om netwerken, samenwerking en ontmoetingen te faciliteren, duurzaam beleid (op lange termijn uitvoerbaar) opstellen gebaseerd op toekomstige behoeften. Tenslotte moet het beleid een duidelijke meerwaarde hebben.

De algemene lijn is duidelijk: men probeert mee te bewegen met de krimp, door de kansen die ontstaan te grijpen en de negatieve effecten zoveel mogelijk te bestrijden.⁸ Hiervoor wordt een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid bij de burgers, organisaties en bedrijven in de gemeente gelegd. De manier waarop dit voor de omgang met cultuurhistorie moet gaan werken is niet helder en behoeft nog wat toelichting of uitwerking.

Inhoud toekomstbestendig Bronckhorst

Een belangrijke punt uit Toekomstbestendig Bronckhorst is de notie dat het landschap in de gemeente afwisselend, kleinschalig en kwetsbaar is.

Dit is ook gesignaleerd in de cultuurhistorische gebiedsbeschrijving. Omdat de kwaliteit van de omgeving als kernkwaliteit is beschreven, brengt dit problemen met zich mee bij schaalvergrotingsvraagstukken in de landbouw.

In Toekomstbestendig Bronckhorst wordt gewezen op de mogelijkheid multifunctionele bedrijven te ondersteunen. Er kan hier gedacht worden aan nevenbestemmingen die betrekking hebben op toerisme en recreatie: bed&breakfast, verkoop van (streekeigen) landbouwproducten etc.

Ook de dienstverlening op het gebied van de zorg is momenteel één van de weinige groeisectoren in de gemeente. Het bieden van planologische ruimte bij hoogkwalitatieve initiatieven is een goede manier om dit proces te begeleiden. Tegelijkertijd is hier de opmerking op zijn plaats dat de zorgsector ook consequenties heeft voor andere gemeentelijke beleidsvelden dan de cultuurhistorie.

Het spreekt voor zich dat cultuurhistorie slechts een onderdeel zal moeten zijn van de belangafweging, maar dat het niet altijd van doorslaggevende betekenis kan zijn.

Inhoud toekomstbestendig Bronckhorst

Ook het voornemen om aan actief leegstandsbeheer te gaan doen en een visie op hergebruik te ontwikkelen is een direct gevolg van omgaan met de gevolgen van krimp.

Ook dit onderwerp heeft een duidelijke cultuurhistorische component. Er ligt een grote kans. In een aantal gemeenten is al besloten dat men bereid is voor herbestemming van karakteristieke panden mee te werken en zelfs planologische ruimte te creëren, als de karakteristiek gehandhaafd blijft. Hier kan de vraag om nieuwe gebouwen en nieuwe functies dus met behulp van herbestemming worden gecombineerd met de wensen de kwaliteit in stand te houden en zo min mogelijk nieuwbouw te plegen. Er wordt tegenwoordig dan ook vaak gezegd dat 'herbestemming de moderne variant van nieuwbouw' is.

Inhoud toekomstbestendig Bronckhorst

Op het gebied van recreatie en toerisme wordt opgemerkt dat de sfeer en het landschap zorgen voor een goede basis. Men zet in op samenwerking in regionaal verband. De toerist trekt zich immers niet veel aan van gemeentegrenzen.

Toerisme trekt zich voorlopig maar weinig aan van de krimp. Het is, bij goede begeleiding en krachtig ondernemerschap, één van de weinige groeimarkten in de Achterhoek. De kwaliteit van de omgeving is essentieel bij het aantrekken van toeristen. De voorgenomen versoering van de op het moment hoge kwaliteit van de openbare ruimte kan daarmee een bedreiging vormen voor zowel cultuurhistorie als toerisme, wanneer deze als een grauwe sluier over de gehele gemeente wordt getrokken.⁹

4.1.3 Cultuurhistorie en bestemmingsplannen

Het is de gemeente sinds 1 januari 2012 verplicht cultuurhistorie en de brede zin van het woord mee te nemen in het ruimtelijk afwegingskader. De eerste belangrijke stap zet de gemeente met het opstellen van de thematische structuurvisie cultuurhistorie. Deze visie biedt aanknopingspunten om cultuurhistorie vervolgens mee te wegen in de bestemmingsplannen.

Op het moment komt cultuurhistorie in de brede zin van het woord er bekaaid van af in de bestemmingsplannen. De archeologie heeft een plaats in de meer actuele plannen. Dit is dan ook al enige jaren de verplichting. Landschap en bebouwing worden niet of nauwelijks meegenomen in de afwegingen.

⁹ Bedreiging: de voorgenomen versoering kan leiden tot achteruitgang van de kwaliteit van de openbare ruimte.

4.2 Provinciaal beleid: Belvoir3

Er is natuurlijk zeer veel provinciaal beleid, ruimtelijk en anders, dat kansen en bedreigingen biedt in de gemeente Bronckhorst. In dit hoofdstuk staan we echter alleen stil bij het cultuurhistorisch beleid van de provincie: de beleidsnota Belvoir3.

In Belvoir3:

De nota is een vervolg op de eerdere nota's Belvoir1 en 2. In deze nota's is vastgelegd hoe de provincie haar cultuurhistorisch erfgoed wil bewaren en versterken. De twee vorige nota's hebben voorkomen dat veel typisch Gelderse cultuurhistorische waarden versnipperden of zelfs verdwenen.

Gelderse identiteit

Ook in de derde beleidsperiode gaat de provincie hier onverminderd mee door. Niet afwachtend, maar pro-actief. De Gelderse identiteit blijft hierbij de rode draad. De provincie zet nadrukkelijk in op gebiedsgericht beleid, op basis van de cultuurhistorische kenmerken (DNA's) die voor de tien gebieden in Gelderland zijn bepaald.

De gemeente Bronckhorst valt weinig verrassend in het gebied Achterhoek. Dat heeft in Belvoir3 de volgende karakteristieken:

- Afwisselend boerenland
- Macht en praal
- Het natte midden
- IJzersterk

Grofweg is het zo dat initiatieven die één of meerdere van bovenstaande karakteristieken versterken, in aanmerking komen voor provinciale ondersteuning. Dat kan gaan om inhoudelijk of procedureel advies, maar ook om subsidie.

Vooraf de onderwerpen 'afwisselend boerenland' en 'macht en praal' spelen nadrukkelijk in Bronckhorst. Ook hier geldt weer dat de gemeente de initiatiefnemers met hulp van deze kennis kan begeleiden naar een succesvolle aanvraag bij de provincie. Het gaat in het licht van Toekomstbestendig Bronckhorst dus weer meer om communiceren en verbinden dan om initiëren en uitvoeren.

4.3 Rijksbeleid

Ook voor deze paragraaf geldt dat het belangrijkste cultuurhistorische beleid behandeld wordt. Dit staat bekend als de Modernisering Monumentenwet, kortweg MoMo. MoMo kent drie pijlers, die ieder raakvlakken hebben met de gemeentelijke ambities en gemeentelijk beleid.

In MoMo:

Pijler 1: Cultuurhistorische belangen meewegen in ruimtelijke ordening. Hierbij vindt een verschuiving plaats van objectgerichte bescherming naar een gebiedsgerichte aanpak. De omgeving van het monument gaat een belangrijker rol spelen.

Het voornemen van de gemeente om een thematische structuurvisie Cultuurhistorie op te stellen is direct aan deze regel te verbinden. De gemeente is op dit vlak *momoproof* als de structuurvisie af is (begin tweede kwartaal 2012) en de structuurvisie kan worden doorvertaald in de bestemmingsplannen.

In MoMo:

Pijler 2: Krachtiger en eenvoudiger regelgeving. Minder, kortere en eenvoudiger procedures, afstand tussen expert en leek kleiner, meer vrijheid en keuzemogelijkheden voor monumenteneigenaren.

De gemeente legt expliciet meer verantwoordelijkheid bij burgers, bedrijven en organisaties. Hiermee is een eerste stap gezet. Tegelijkertijd is het belangrijk te bepalen aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om verantwoordelijkheid te *kunnen* nemen. Zonder kennis en, in mindere mate, middelen is dat lastig. De gemeente kan op dit vlak nog winst boeken door de (digitale) communicatie rondom erfgoed te verbeteren. Daarbij moet meer worden ingestoken op mogelijke vragen van eigenaars, en wat minder op technische kant van gemeentelijke procedures. Er zijn op dit vlak de laatste tijd grote stappen gezet.

In MoMo:

Pijler 3: Bevorderen van herbestemmingen. Historische gebouwen, complexen, terreinen en landschappen kunnen hun functie en daarmee hun gebruik verliezen. Dit kan leiden tot verval waardoor belangrijke cultuurhistorische waarden verloren gegaan. Het toekennen van een andere bestemming kan bijdragen aan het behoud. Eigenaren kunnen hiervoor subsidie krijgen, zowel voor het onderzoeken van de mogelijkheden voor een nieuwe bestemming als voor het wind- en waterdicht houden van de monumenten tijdens de ontwikkeling. Lees meer hierover op de site van de rijksoverheid bij het onderwerp

Leegstand en herbestemming zijn al aan de orde gekomen. Hier is het belangrijk te weten dat de rijkssubsidieregeling voor het wind- en waterdicht houden van leegstaande panden en die voor het meefinancieren van haalbaarheidsonderzoeken ten behoeve van herbestemming geldt voor rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten én beeldbepalende panden. De eerste twee categorieën zijn aardig op orde in de gemeente – slechts op het gebied van de Wederopbouw ooit nog eens een slag te verwachten. Gebruik van het beeldbepalende pand als instrument om cofinanciering te organiseren is daarmee een interessante optie. De gemeente kan beginnen bij het updaten van de MIP-lijst en deze panden bij leegstand en goede initiatieven aan te merken als beeldbepalend. Dat kan structureel, en van tevoren.¹⁰ Er is ook de mogelijkheid dit ad hoc en achteraf op te pakken. Van de initiatiefnemer mag de gemeente verwachten dat deze het onderzoek naar de karakteristiek zelf financiert.

¹⁰ De MIP-lijsten zijn al opgenomen in het bestemmingsplan. Dit is een sterk punt. Hoewel er nog geen planologisch regime aan verbonden is, biedt dit de kans om snel met deze bijzondere panden aan de slag te gaan.

5. Actuele opgaven

Tot slot is er nog een aantal actuele opgaven dat in het kader van deze SWOT aandacht verdient.

Landbouwintensivering

Voor een vitale agrarische sector is doorontwikkeling van de bedrijfsvoering essentieel. Een bedreiging kan zijn dat verdergaande schaalvergroting, mechanisering en intensivering ten koste van het kwetsbare cultuurlandschap gaan. Wanneer de gemeente weet op welke plaats cultuurhistorie meegenomen dient te worden in de planontwikkeling en waar minder cultuurhistorische waarden in het geding zijn, kunnen heldere keuzes gemaakt worden. In rijkere gebieden kan men inzetten op verbreding van het agrarisch bedrijf (logies, verkoop van streekeigen producten, speelparadijs) in combinatie met het bieden van planologische ruimte. In andere gebieden kan ondubbelzinnig worden ingezet op schaalvergroting.

Het onderhoud van het karakteristieke landschap door boeren komt als gevolg van schaalvergroting en functieverandering onder druk te staan. Dit komt overal in het land voor en kan zowel een bedreiging als een kans vormen. Goede regie door de gemeente is hierbij van doorslaggevend belang.

Ambtelijke organisatie

In de ambtelijke stuurgroep die de vervaardiging van deze SWOT begeleidde, is keer op keer gebleken dat de harde taken en verantwoordelijkheden goed geregeld zijn. Men weet waarvoor men verantwoordelijk is en hoe daaraan invulling gegeven moet worden. Tegelijkertijd wordt gesignaleerd dat kansen blijven liggen, met name doordat er naast het geformaliseerde overleg geen collegiaal overleg plaatsvindt om cultuurhistorie mee te nemen in allerlei (ruimtelijke) ontwikkelingen.¹¹ Dit heeft in het verleden geleid tot het verlies van een aantal zeer beeldbepalende, maar onbeschermd panden, zonder dat de vraag naar herbestemming ook maar aan de orde is geweest.

Zorg en Recreatie en Toerisme

De gemeente kent twee economische sectoren die nog altijd groei kennen. Het gaat daarbij om de zorgdienstverlening en recreatie en toerisme.

Beide zijn al eerder in deze SWOT aan de orde gekomen. De twee stellen de gemeente echter voor verschillende soorten afwegingen.

Op het gebied van recreatie en toerisme betreft het vooral een ruimtelijke afweging: is toerisme en recreatie op een bepaalde plaats wenselijk en hoe?

De financiële consequenties zullen in eerste instantie bij de ondernemer terecht komen. Door slim mee-investeren kan de gemeente er echter wel voor zorgen dat de *spinoff* voor de lokale economie gunstig zal zijn.

Hiervoor is een onderzoek naar de financiële effecten van investeren in cultuurhistorie zoals dat in Winterswijk is gedaan, een handig instrument.

Uit gesprekken met de ambtelijke stuurgroep bleek dat de zorgsector de gemeentelijke begroting wat directer beïnvloed. Het ligt in de lijn van Toekomstbestendig Bronckhorst hier zeer precieze maatschappelijke kostenbaten-analyses op te stellen bij het beoordelen van initiatieven.

¹¹ Zwak: er is onvoldoende dagelijkse en concrete afstemming tussen de ambtenaren cultuurhistorie en hun collega's.

Lijst van geraadpleegde stukken

Achterhoek agenda 2020, 2011

Alleen ga je sneller, samen kom je verder.
Regionale woonvisie Achterhoek, 2010

Bestemmingsplannen gemeente Bronckhorst, (vigerend, alle jaren)

Coalitieakkoord Bronckhorst. Samen bouwen aan een betrokken,
solide en duurzaam Bronckhorst

Gebiedsbeschrijving Bronckhorst, [2012]

Keuzenota Kunst- en cultuurbeleid, ca. 2008

Kroel'n in'zand. Definitief actieprogramma, [2009]

Landschapsonwikkelingsvisie Bronckhorst, Lochem, Zutphen, 2009

Notitie "Kaders toekomstbestendig Bronckhorst", 2010

Oriëntatienota Kunst- en cultuurbeleid

Recreatienota gemeente Bronckhorst, 2007

Recreatieve route-infrastructuur Bronckhorst. Masterplan, 2007

Samen erop uit. Toeristisch-recreatief marketingplan gemeente Bronckhorst,
2010

Samen (werken) in cultuur. Beleidsnota kunst en cultuur, ca. 2009

Toekomstbestendig Bronckhorst; Duurzaam en Betrokken, 2011

Toekomstvisie Bronckhorst 2030 – "Blijvend Bronckhorst", ca. 2009

Woonvisie Bronckhorst, zj.

